

Posudek diplomové práce

Ústav pro klasickou archeologii
Filosofická fakulta University Karlovy v Praze

Autor/-ka práce: Bc. Jana Staničová

Název práce: Textilná produkcia v strednej a neskorej dobe bronzovej na gréckej pevnine a v západnej Anatólii

Autor/-ka posudku: doc. PhDr. Peter Pavúk, Ph.D.

školiteľ

76 strán čistého textu, 10 strán citovanej použitej literatúry, 29 strán príloh (36 obrázkov, 14 máp, 1 graf, 8 diagramov a 5 tabuliek)

Vytýčenie cieľa a jeho dosiahnutie:

Téma práce bola zvolená s ohľadom na záujmy diplomantky a na školiteľov prehľad o stave bádania, ktorý pokročil za posledné roky, avšak absencie súhrnnej práce predloženého typu. Prvotná idea bola vyjsť z nepublikovanej doktorskej práce Jill Carington Smith z roku 1975 dostupnej v knižniciach v Heidelbergu a v Athénach, doplniť jej stav bádania o novo vy publikované súbory, zamerať sa na grécku pevninu a doplniť hlavne severné Grécko. Od počiatku bola z diskusie vylúčená Kréta, ktorá v tomto ohľade tvorí samostatnú entitu, a egejskú oblasť ovplyvnia len diskovité závažia so žliabkom hore. Do práce bola zahrnutá aj pobrežná Anatólia a priľahlé východoegejské ostrovy. Kykladské ostrovy sú momentálne spracúvané Jo Cuttler a inými a boli predbežne z práce vynechané. Retrospektívne to z mojej strany ako školiteľa možno nebolo úplne najlepší návrh, zahrnutím ostatných egejských ostrovov by ale práca prekročila rámec diplomovej práce. Rovnako bolo rozhodnuté nehľadať „každé jedno závažie“, ale sústrediť sa na lepšie vy publikované lokality, ktoré by mali poskytnúť akýsi rámcový prehľad.

S výsledkom som veľmi spokojný. Zobieraný materiál sa dal dobre štruktúrovať a aj keď vyvstal trochu iný obraz než som čakal, napriek tomu boli dosiahnuté veľmi zaujímavé výsledky, ktoré si takto ešte nikto doteraz nevedomil! Veľmi prospešné bolo aj aplikovanie prístupu tzv. kodaňskej školy, ktorý spomeniem nižšie.

Štruktúra práce a zvolené metódy

Diplomantka sa musel vyrovnáť s pomerne náročnou úlohou, jednak sa zapracovať do výkopových publikácií, chronologických sekvencií a geografických regiónov od Peloponézu, cez Stredné Grécko, Thessaliu, Epirus, až po Macedóniu, doplnené o pobrežné Turecko a príľahlé ostrovy. Aj keď bola Kréta vynechaná, tak si musela naštudovať aspoň prehľadovú literatúru na porovnanie. Rovnaká stratégia bola zvolená pri Thrákii a Južnom Balkáne ako takom. Cieľom práce nemal byť totálny katalóg všetkých praslenov, špuliek a tkáčskych závaží, ale skôr istý globálny pohľad na celú egejskú oblasť v snahe vypozerovať isté nadregionálne tendencie.

Po istom váhaní bol do práce zaradený Slovník pojmov, a to hneď na jej začiatok. To bolo opodstatnené rozhodnutie, keďže ide o tému, ktorá po česky a slovensky nie je až toľko pretraktovaná, a keď áno, tak pre iné obdobia a regióny. Na úvodné kapitoly nadväzuje Kapitola 4 venovaná základným pojmom a kategorizácii okolo textilnej produkcie. Po istom váhaní bola diplomantkou zahrnutá aj Kapitola 5, venovaná dokladom spracovania textilu na tabuľkách s Lineárnym písmom B. Táto kapitola možno úplne zásadne neprispela k výslednému obrazu diplomovej práce, keďže ale nemáme podobné písomné pramene k mnohým iným aspektom egejskej archeológie, bola by škoda ich opomenúť.

Jadrom práce sú kapitoly 6 – Typológia a 7 – Topografický prehľad lokalít. Na tieto nadväzuje synteticky a analyticky zameraná Kapitola 8 – Diskusia. Tieto tri kapitoly na seba úzko nadväzujú a sú navzájom dobre prepojené. Na základe zozbieraného materiálu sú zadané hlavné typy, potom sú diskutované jednotlivé vybrané lokality (krátke dejiny bádania, charakteristika lokality, doklady textilnej výroby), následne je všetko zhrnuté a jednotlivé typy sú vyhodnotené regionálne, chronologicky a výsledky sú porovnané s Krétou a Balkánom. Zohľadnené sú taktiež zdokumentované váhy jednotlivých nálezov, ktoré sa ukázali spolu s typológiu byť úplne zásadným spôsobom dôležité pre identifikáciu typov nití a utkaného textilu. Na všetkých frontoch došla diplomantka k zaujímavým a novým poznatkom!

Práca s literatúrou a formálna stránka práce

Obidva aspekty musím vyzdvihnúť, diplomantka za literatúrou vycestovala aj do zahraničia. Rozsah použitých zdrojov hovorí sám za seba. Napriek tomu došlo aj k niekoľko drobným nedostatkom: časť literatúry k Strednému Grécku a Thessálii nebola dostatočne spracovaná a zohľadnila len špulky (chýbajú napr. Kiapha Thiti, Pevkakia, Argissa Magula, čo je dosť zásadné). Rovnako nebola zohľadnená prehľadová doktorská práca kolegyne Özlem Tütüncüler, kde sú zozbierané nálezy zo západného Turecka. Tieto bude treba ešte doplniť do publikácie, a výsledky nanovo zhodnotiť.

Z formálneho hľadiska je tiež len málo, čo by išlo vytknúť. Asi len nedorozumením je použitie kapitálok pre komplet text poznámok pod čiarou. Kapitálky su vyhradené v citačnom systéme ÚKARu len pre mená autorov. Asi len drobnosť je, že slovo praslen ostalo vo viacerých prípadoch aj po upozornení zle vyskloňované.

Dosiahnuté výsledky

Práca je plná zaujímavých poznatkov. Ukázalo sa, že rôzne typy sa nachádzajú krížom-krážom v celej egejskej oblasti, vykazujú ale odlišnú početnosť. Bikonkávne prasleny sú napr. hlavne na severe Egejskej oblasti, čo dobre korešponduje príslušným nálezom z Balkánu. Kónické prasleny sú naopak najbežnejšie v Argolide a v strednom Grécku, sú ľahšie a slúžili asi najviac na pradenie vlny, s dobrou korešpondenciou aj na relevantných Lin B tabuľkách. Zároveň je zaujímavé, že sa da vypočítavať že váha praslenov obecnne klesá medzi strednou a neskorou dobou bronzovou. Nižšia váha znamená tenšie a teda jemnejšie nite, a následne textil. Na viacerých lokalitách vyzerá byť produkcia textilu centrálnne organizovaná (a asi kontrolovaná).

Tkáčske závažia poskytujú trochu menej jasný obraz: Cylindrické sa vyskytujú síce menej často, zato ale skoro vo všetkých obdobiach a vo všetkých skúmaných regiónoch. Kónické a pyramidálne závažia sa nachádzajú hlavne na severe egejskej oblasti a rovnako ako bikonkávne prasleny, aj tieto nadväzujú na vývoj na Balkáne. Tieto sú ku koncu doby bronzovej doplnené o masívnejšie neprepichnuté špulky vyskytujúce sa tiež skoro vo všetkých regiónoch. Vo vnútornej západnej Anatólii je doložený ešte polmesiacovitý tvar závaží, ktoré ale súvisia s regiónmí ďalej na východ a do egejskej oblasti už nezasahujú. Vzájomne vylučujúce sa sú skupiny prepichnutých špuliek a diskovitých závaží. Jedny sú výsostne pevninské, viac stredobronzové a končia na začiatku neskorej doby bronzovej, tie druhé sú dokázaný vplyv z Kréty a začínajú sa šíriť až na konci strednej doby bronzovej a pokračujú v neskorej dobe bronzovej.

Veľmi zaujímavý je tiež poznatok, že na niektorých náleziskách sa nachádza nápadne veľa rôznych druhov závaží, a je to práve na takých lokalitách ktoré sa nachádzajú na rozhraní rôznych „svetov“. Dobrými príkladmi sú napr. Kastanas, Trója, alebo Cine-Tepecik. Zaujímavý je aj prehľad váh závaží (čo má vplyv na typ a kvalitu textílií): cylindrické a pyramidálne sú najťažšie, naproti tomu diskovité a polmesiacové patria k tým ľahším a slúžili na tkanie látok z jemnejších vlákien.

Záverom by som rád vyzdvihol usilovnosť kolegyne, samostatnú aktivitu, snahu o štatistické spracovanie, kde to išlo, výrobu distribučných máp, tabuliek a podobne. Po doplnení bude práca určite dobrým podkladom na súhrnný odborný článok po anglicky, avšak až po doplnení chýbajúcich nálezov z Thessálie a záp. Anatólie. Bude tiež nutné zapracovať aspon náznakom lepšie doklady z Kyklád a Severných Sporád (ak sa tam niečo relevantné našlo a bolo vypublikované).

Prácu odporúčam k obhajobe a hodnotím známku výborne.

V Tübingene, 05.09.2017